

ארכיאולוגיה

חוג לימודים לב"א (דו-חוגי וחד-חוגי)

חוג לימודים למ"א

ולימודים לתואר דוקטור בפילוסופיה

ראש החוג: פרופ' דני רוזנברג

חברי הסגל האקדמי

פרופסור מן המניין: פרופ' מיכל ארצי (אמריטוס), פרופ' אדריאן בועז, פרופ' גיא בר-עוז, פרופ' דני נדל, פרופ' ארתור סג"ל (אמריטוס), פרופ' מינה עברון (אמריטוס), פרופ' אלכסנדר צצקין (אמריטוס), פרופ' אברהם רוני ז"ל, פרופ' רוני רייך (אמריטוס), פרופ' שריאל שלו.

פרופסור חבר: פרופ' עדי ארליך, פרופ' איילת גלבויע, פרופ' דניאל קאופמן (אמריטוס), פרופ' דני רוזנברג.

מרצה בכיר: ד"ר ראובן ישורון, ד"ר נמרוד מרום.

מרצה: ד"ר מיכאל איזנברג, ד"ר רביע חמיסה, ד"ר יצחק יפה, ד"ר רוית לין, ד"ר רון שימלמיץ.

עמית הוראה

ומורה מן החוץ: ד"ר אסף אורון, ד"ר מיכאל אוזבנד, ד"ר שי בר, ד"ר איריס גרומן-ירוסלבסקי, ד"ר דנה ירון מרקוביץ', ד"ר חגית פרנקל-מילרד, ד"ר רבקה צבי, ד"ר רם שואף, אדריכל, מר יעקב שפר, מהנדס.

מזכירות החוג (הבניין הרב-תכליתי, חדר 187)

עוזר מינהלי לראש החוג: **גב' גלית אגיון**

שעות קבלה: ימי א'-ד' 10.00-12.00.

טלפון: 04-8240234 פקס: 04-8249342 (פנימי: 52234)

דואר אלקטרוני: gaghion@univ.haifa.ac.il

מזכירות מגמת המ"א בשימור: **גב' נטע צוקר**

שעות קבלה: ימים א'-ה' 10.00-12.00.

טלפון: 04-8288461 (פנימי: 58461)

דוא"ל: conservation@univ.haifa.ac.il

אתר האינטרנט של החוג: <http://archlgy.haifa.ac.il/index.php?lang=he> וגם

בפייסבוק: <https://www.facebook.com/archaeologyhaifa>

ובאינסטגרם: <https://www.instagram.com/haifarch>

הלימודים לתואר ראשון (ב"א)

יועץ לתואר ראשון: ד"ר רביע חמיסה

מטרת הלימודים

ארכיאולוגיה היא חקר העבר האנושי בעזרת שרידים חומריים, כגון מבנים, חפצים ושרידי מזון. מטרת החוג לארכיאולוגיה היא להקנות לתלמידים ידע רחב ומקיף במגוון הנושאים הקשורים לחברות הקדומות ולתרבות החומרית של ארץ ישראל, ארצות אגן הים התיכון והלבנט. בוגרי החוג הרוצים בכך מקבלים הכשרה לעבודה ארכיאולוגית בחפירות, בסקרים ובמעבדות, זאת בהתאם לבחירת מסלול הלימודים. הבוגרים משתלבים במחקר ארכיאולוגי ובעבודה יישומית ברשות העתיקות, במוזיאונים לארכיאולוגיה, בהוראה בבתי ספר (בשילוב עם תעודת הוראה), בענף התיירות ובתחום השימור.

בחוג ניתן ללמוד מגוון רחב של נושאים, בהתאם למספר הגדול של נושאי המחקר בהם מתמחה הסגל האקדמי. התרבות החומרית הקדומה של א"י בפרט ואגן הים התיכון בכלל נלמדת בשני מישורים. הראשון הוא כרונולוגי, ובו נלמדים התקופות הפרהיסטוריות (מהתקופות הפליאוליתיות ועד התקופה הכלקוליתית), תקופות המקרא (תקופות הברונזה והברזל), תרבויות יוון ורומי (למן התקופה ההלניסטית וכלה בתקופות הרומית והביזנטית), העולם של ימי הביניים מראשיתו בכיבוש המוסלמי של האזור ועד ימי ממלכות הצלבנים. בחוג ניתן ללמוד גם על הארכיאולוגיה של סין ושל אזורים אחרים בעולם והיבטים שונים של התרבות החומרית בתקופות השונות בארץ ובעולם. בלימודים ניתן דגש מיוחד לשיטות מחקר חדשניות, בהתאם לכך המישור השני הוא מישור נושאי, ובו נלמדים תחומים המשולבים במחקר הארכיאולוגיה המודרני. אלה כוללים בין השאר אדריכלות ואמנות, חקר ממצאים, חומרים וטכנולוגיות עתיקות, חקר עצמות עתיקות של בעלי חיים (ארכיאוא-זואולוגיה), גיאוארכיאולוגיה, שיטות לשיחזור הסביבה והאקלים, ושיטות תיארוך ומיפוי ממוחשב.

החוג מקיים לימודי תואר ראשון במסלול הדו-חוגי והחד-חוגי. משך הלימודים בשני המסלולים הוא שלוש שנים. במסלול הדו-חוגי ניתן ללמוד באפיק "מקצועי" ובאפיק "כללי". האפיק המקצועי מיועד לסטודנטים שרוצים להכשיר את עצמם לעבודת שדה ארכיאולוגית, ובהתאם לכך משולבים בו קורסים שהם תנאי לקבלת "תעודת חופר" (תעודה המהווה תנאי לקבלת רישיון חפירה מרשות העתיקות), בעוד שהאפיק הכללי מאפשר רכישת ידע נרחב במגוון תחומי הידע הארכאולוגי הנלמדים, ואינו כולל בהכרח קורסים מקצועיים-מתמחים.

כלל הסטודנטים מתחילים את לימודיהם במסלול הדו-חוגי (בשילוב עם כל חוג אחר באוניברסיטה שמאפשר לימודים דו-חוגיים). סטודנטים המעוניינים במסלול לימודים עשיר יותר בארכיאולוגיה, במסלול החד-חוגי, יוכלו לעשות כך החל משנה ב' ללימודיהם ובכפוף להישגיהם (ר' להלן). לתלמידי המסלול הדו-חוגי אנו ממליצים על שילוב של חוגים קרובים בעלי זיקה לארכיאולוגיה, משיקים לתחום או משלימים, כגון: אנתרופולוגיה וסוציולוגיה, ביולוגיה ומדעים, גיאוגרפיה ולימודי הסביבה, היסטוריה, לימודי ארץ ישראל

ומקרא, תולדות האמנות, מערכות מידע ממוחשבות, סטטיסטיקה, אומנות יצירה, אך ניתן לשלב גם לימודים עם כל חוג אחר באוניברסיטה.

החוג מציע תכנית לימודים משולבת עם החוג לציוויליזציות ימיות, בנושא "ארכיאולוגיה של תרבויות הים התיכון". כמו כן, החוג מציע תכניות ב"א ייחודיות למורי דרך עובדים ולמדריכי החברה להגנת הטבע וקהילה. התכנית מתקיימת בשיתוף פעולה עם החוג לגיאוגרפיה או עם החוג ללימודים רב-תחומיים, ובמסלול מדריכי קהילה - גם עם החוג ללימודי ישראל. בנוסף אנו מציעים תכנית משולבת בארכיאולוגיה ומדעי הרוח הדיגיטליים, בשיתוף עם החוג למערכות מידע; כמו כן, אנו מציעים תכנית בשילוב ארכיאולוגיה ומקרא בשיתוף עם החוג למקרא.

תנאי הקבלה

עמידה בתנאי הקבלה הכלליים של האוניברסיטה וברמה הנדרשת על ידי החוג (פרטים נוספים במדור הרשמה). החוג מקבל בברכה מועמדים המבקשים לעבור מאוניברסיטאות אחרות, ממכללות וחוגים אחרים. החוג רשאי לדרוש ממועמדים אלה לימודי השלמה בהתאם לנסיבות. חובה על כל התלמידים והמועמדים לבוא ליעוץ אישי לפני תחילת שנה"ל אצל יועץ הב"א של החוג (ימי ייעוץ יתפרסמו לקראת תחילת השנה האקדמית). תלמידים יוכלו ללמוד במסלול החד-חוגי רק לאחר שהשלימו בהצלחה את כל שיעורי שנה א' בחוג לארכיאולוגיה בממוצע ציונים משוקלל של 80 (לפחות), וכמו כן עמדו בתנאי המעבר של שנה א' בחוג השני. לכל מועמדי המסלול החד-חוגי יערך ראיון אישי, ותכנית הלימודים האישית של כל התלמידים תאושר על ידי יועץ הב"א של החוג.

המסלול הדו-חוגי

מבנה הלימודים

במסלול הדו-חוגי יתקיימו שני אפיקי לימוד:

1. **אפיק כללי:** במסגרת אפיק זה ילמדו התלמידים 54 נקודות זכות (נ"ז) במסגרת החוג ו-6 נ"ז במסגרת אשכול דרך הרוח או אשכול מדעי הנתונים. כל הקורסים יאושרו על ידי יועץ הב"א של החוג במסגרת פגישה אישית לפני תחילת סמסטר א' בכל שנה (או לפני סמסטר ב' למתחילים בסמסטר ב'). החוג מגלה גמישות רבה באפשרויות הפתוחות בפני הלומדים באפיק הכללי בהתאם לתחומי ההתעניינות של התלמידים. בהתאם, ניתן לבחור בהרכב שיעורים כללי, או כפי שאנו ממליצים, להתמחות בתקופות/נושאים מצומצמים יותר, למשל התקופות הפרהיסטוריות, תקופת המקרא, התקופה הקלאסית, ימי הביניים, ארכיאולוגיה יס-תיכונית, ארכיאוזואולוגיה, חומרים וטכנולוגיות עתיקות בארכיאולוגיה ועוד.

מבנה הלימודים (אפיק כללי):

קורס	נ"ז
תרגיל בכתיבה ובקריאה מדעית	1 נ"ז
מבואות (שבעה, שנה א' ושנה ב')	24 נ"ז
פרוסמינריון תמטי	2 נ"ז
פרוסמינריון	2 נ"ז
אנתרופולוגיה לארכיאולוגיה (חובה בשנה ב')	2 נ"ז
סדנא בכלי חרס/כלי צור של ארץ ישראל (ניתן לקחת 2 בצור ו-2 בחרס)	4 נ"ז
סמינריון	4 נ"ז
סמינריון מחלקתי (חלק א' ו-ב', חובה בשנה ג')	0 נ"ז
קורסי בחירה בחוג	12 נ"ז
קורסי בחירה מוחץ לחוג (אשכול דרך הרוח או אשכול מדעי הנתונים)	6 נ"ז
סיורים	1 נ"ז
חפירות לימודיות	2 נ"ז
סה"כ	60 נ"ז

* בתחילת שנה ב' על התלמידים לבחור את כיוון הלימודים שלהם: כללי או התמחות בתקופה/נושא. בהתאם, ובהתייעצות עם יועץ ב"א, יבחרו התלמידים את הקורסים בהם ישתתפו. ההתמחות תתבטא בהשתתפות במירב הקורסים הרלוונטיים הניתנים בשנים הנדונות. לא ניתן לבצע הרשמה לשנה ב' או ג' ללא יעוץ מוקדם ומפורט בחוג. אנו ממליצים לתלמידים הרוצים להמשיך לתואר שני רצוי לבחור בתקופת התמחות/ נושא כבר בשנה ב' ללימודים.

2. **האפיק המקצועי (הכולל "תעודת חופר" המוכרת בידי רשות העתיקות והינה חובה לכל מי שיבקש להוציא רשיונות חפירה/סקר על שמה/שמו):** במסגרת אפיק זה ילמדו התלמידים מקבץ קורסים מקצועיים (מעשיים) אשר יקנו להם בסיום התואר "תעודת חופר" מוכרת על ידי רשות העתיקות. לשם קבלת "תעודת חופר", חובה לקחת 58 נ"ז בחוג, הכוללות את הקורסים המקצועיים במקבץ קורסי "תעודת חופר" (ר' להלן) וכן 2 נ"ז (מתוך 3) במסגרת אשכול דרך הרוח או אשכול מדעי הנתונים. כל הקורסים יאושרו על ידי יועץ הב"א של החוג לפני תחילת סמסטר א' בכל שנה (או לפני סמסטר ב' למתחילים בסמסטר ב'). הקורסים המקצועיים המחייבים הכלולים במקבץ "תעודת חופר" הם: מבוא לכלי צור (4 נ"ז, חלק א' וחלק ב')/מבוא לכלי חרס (4 נ"ז, חלק א' וחלק ב'), שיעור סקר ארכיאולוגי (2 נ"ז), שיעור בסטרטיגרפיה ומדידות (2 נ"ז) ושיעור בשיטות ניתוח ופרסום של דוחות ארכיאולוגיים (2 נ"ז). לתשומת לב הסטודנטים, חלק מהקורסים הנ"ל ניתנים פעם בשנתיים.

מבנה הלימודים (אפיק מקצועי):

קורס	נ"ז
תרגיל בקריאה וכתובה מדעית	1 נ"ז
מבואות (שבעה, שנה א' ושנה ב')	24 נ"ז
אנתרופולוגיה לארכיאולוגים	2 נ"ז
פרוסמינריון תמטי	2 נ"ז
פרוסמינריון	2 נ"ז
כלי חרס של תקופות המקרא (ניתן פעם בשנתיים, חלק מתעודת חופר)	4 נ"ז
כלי צור (ניתן פעם בשנתיים, חלק מתעודת חופר)	4 נ"ז
סמינריון	4 נ"ז
קורסים נוספים לתעודת חופר 1. סקר ארכיאולוגי, 2. סטרטיגרפיה ומדידות, 3. שיטות ניתוח ופרסום – ניתנים פעם בשנתיים)	6 נ"ז
סמינריון מחלקתי (שנה ג' חובה)	0 נ"ז
שיעורי בחירה בחוג/ במסגרת אשכול דרך הרוח או	
אשכול מדעי הנתונים*	8 נ"ז
סיורים	1 נ"ז
חפירות לימודיות	2 נ"ז
סה"כ	60 נ"ז

* בהמשך למדיניות האוניברסיטה, הנהוגה מזה שנים, להקנות העשרה ואת תכנים הרלוונטיים, המתקדמים והחדשניים ביותר לסטודנטים שלנו, אנו פותחים בשנת הלימודים תש"פ הן את אשכול "דרך הרוח" והן את אשכול "מדעי הנתונים" וזאת כחלק מחזון האוניברסיטה כי בוגרינו, גם בתחומי דעת שאינם טכנולוגיים מובהקים, יהיו בעלי ידע והכרה בסיסית של כלי מחשוב ועיבוד נתונים מתקדמים. לפיכך, החל משנת הלימודים תש"פ, כל סטודנט לארכיאולוגיה המתחיל לימודיו לתואר ראשון ולוקח את אגד הקורסים "תעודת חופר" רשאי לבחור באחד משני אשכולות הלימוד וילמד קורסים בהיקף של 6 נ"ז שלא מתחום לימודיו (ע"ח שיעורי בחירה). הרישום לאשכול "דרך הרוח" או אשכול "מדעי הנתונים" יתבצע תחת תוכניות הלימודים של התלמידים והציון ישוקלל בציון הסופי. ניתן לקחת קורסים מתוך אשכול "דרך הרוח" או אשכול "מדעי הנתונים" בכל אחת משנות הלימוד לתואר הראשון. למען הסר ספק, סטודנטים בחוג לארכיאולוגיה הלוקחים אגד הקורסים ל"תעודת חופר" אינם חייבים לקחת את אחד האשכולות, ובחירה באחד מהם הינה בגדר רשות ועל חשבון שיעורי בחירה בחוג.

אשכול "דרך הרוח"

תוכנית "דרך הרוח" מיועדת להפגיש אותנו עם המורשת התרבותית של האנושות, עם שאלות מרתקות שנוגעות לחיים של כל אחד מאיתנו, ועם דרכים עמוקות לחשוב על המדע, התרבות

וההשכלה ולחוות אותם. תחומים אלו מפתחים השקפה רחבה, הבנה עמוקה, חשיבה ביקורתית, ומיומנות מחשבתית ולשונית שיתרמו באופן מכריע להצלחה, להתקדמות, ולסיפוק בכל מקצוע שאדם יבחר. התוכנית מציעה לימודי העשרה בכל המדעים והתחומים הנלמדים באוניברסיטת חיפה למען כלל ציבור הסטודנטים. ניתן ללמוד את קורסי "דרך הרוח" בכל אחת משנות הלימוד לתואר. "דרך הרוח" מציעה מגוון רחב של קורסים מתחומים מגוונים ובאופני הוראה שונים כגון קורסי כיתה, קורסים מתוקשבים וכן מספר קורסים רבי-מרצים במסגרת תוכנית נופי ידע. את פירוט הקורסים ניתן למצוא באתר האוניברסיטה <http://woh.haifa.ac.il>

אשכול "מדעי הנתונים"

1. יסודות המיחשוב (3 נ"ז, 5 שש"ס; 3 שש"ס ו-2 שש"ס תרגול). מטרת הקורס: "הצצה" אל מאחורי הקלעים של מבנה המחשב; הכרת מגוון הכלים הממוחשבים הנמצאים כיום בשימוש יומיומי; אפשרויות השימוש השונות בכלים הממוחשבים לצרכים שונים; והכרות בסיסית עם תכנות ויזואלי ומונחה עצמים. הקורס יורכב משלוש שעות הרצאה ושעתיים תרגול.

2. יסודות התכנות: (3 נ"ז, 5 שש"ס; 3 שש"ס ו-2 שש"ס תרגול). מטרת הקורס: כיצד יש לפרק בעיה למרכיביה השונים; כיצד להשתמש בתרשימי זרימה, לימוד תכנות בפיתוח ויישומי עיבוד נתונים (בין היתר עיבוד טקסט) המאפשרים יצירת Pipeline המייצג תהליך חישובי. הקורס יורכב משלוש שעות הרצאה ושעתיים תרגול. את פירוט הקורסים ושעות הלימוד ניתן למצוא באתר האוניברסיטה <http://woh.haifa.ac.il>

תכנית הלימודים (פירוט לפי שנות לימוד)

שנה א' (שיעורי חובה)

קורס מתוקשב בכתיבה ובקריאה מדעית (סמסטר א', כל שנה)	1 נ"ז
מושגי יסוד בארכיאולוגיה – מבוא (משמש גם כשיעור השלמה לתואר שני)	4 נ"ז
ארכיאולוגיה של התקופות הפרהיסטוריות (חלק א' וב') – מבוא	4 נ"ז
ארכיאולוגיה של התקופות הפרוטוהיסטוריות – מבוא	2 נ"ז
ארכיאולוגיה של התקופות המקראיות (חלק א' וב') – מבוא	4 נ"ז
ארכיאולוגיה של התקופות הקלאסיות (חלק א' וב') – מבוא	4 נ"ז
אדם ונוף (ארכיאולוגיה סביבתית) – מבוא	2 נ"ז
סיורים (מומלץ ורצוי לסיים בשנתיים הראשונות)	1 נ"ז
חפירות לימודיות (מומלץ ורצוי לסיים בשנתיים הראשונות)	2 נ"ז
* הדרכה בספריה (בראשית סמסטר א', כל שנה – יש להביא אישור השתתפות לחוג)	
סה"כ שנה א'	24 נ"ז

**שנים ב'-ג' (את מרבית הקורסים ניתן לפרוס על שנים ב' ו-ג' החלוקה
(/) מייצגת את הנקודות בכל אפיק – כללי או מקצועי**

4	נ"ז	(חובה שנה ב')
2	נ"ז	פרוס' תמטי (חובה שנה ב')
2	נ"ז	פרוס' נוסף (מומלץ שנה ב')
2	נ"ז	אנתרופולוגיה לארכיאולוגים (חובה שנה ב')
4/2	נ"ז	כלי צור של תקופות הפרהיסטוריות (ניתן אחת לשנתיים)
4/2	נ"ז	כלי חרס של תקופות המקרא (ניתן אחת לשנתיים)
6/0	נ"ז	מקבץ קורסי תעודת חופר (ניתנים אחת לשנתיים)
6/12	נ"ז	קורסי בחירה בחוג/ אשכול דרך הרוח או אשכול מדעי הנתונים
32	נ"ז	סה"כ שנים ב'-ג'

שנה ג' (שיעורי חובה)

4	נ"ז	סמינריון
0	נ"ז	סמינריון מחלקתי (שנתי)
4	נ"ז	סה"כ שנה ג'
60	נ"ז	סה"כ לתואר

תנאי מעבר

- תנאי המעבר משנה א' לשנה ב' –** בתום כל סמסטר יידרשו הסטודנטים להשיג ציון עובר בכל אחד מהקורסים במדורים השונים. חובה להשיג ממוצע ציונים מצטבר של 60 לפחות. תלמידי שנה א' שממוצע הציונים שלהם יהיה נמוך מהנדרש ו/או שנכשלו בשני קורסי מבוא המהווים תנאי מעבר, יופסקו לימודיהם בחוג. תלמידים שנכשלו פעמיים באותו קורס לא יורשו לחזור עליו פעם נוספת. במידה והקורס הינו חובה, יופסקו לימודיהם בחוג. תנאי השתתפות בשיעורי דרג 2 הוא הצלחה במבוא של אותה תקופה. בסמסטר הראשון בכל שנה תועבר הדרכה בספריה לתלמידי החוג לארכיאולוגיה – הדרכה זו היא חובה לתלמידי שנה א' ותנאי למעבר לשנה ב' (יש להציג אישור במזכירות החוג על השתתפות בהדרכה).
- פרוסמינריונים שנה ב' –** פרוסמינריון הוא כיתת לימוד קטנה בה לומדים שיטות ניתוח וכתובה מדעית כהכנה לסמינריון של שנה ג'. בכל מסלולי הלימוד חייבים התלמידים להשתתף בפרוסמינריון ובפרוסמינריון התמטי בשנה ב' (מומלץ להשלים אלה בשנה ב').

3. **סמינריון שנה ג'** – במסגרת הסמינריון חייבים התלמידים בהשתתפות פעילה, ברפרט (הצגת נושא בכתה) ובהגשת עבודה סמינריונית בתום הקורס. התלמידים ישתתפו בסמינריון אחד לפחות במשך התואר. תנאי ההרשמה לקורסי דרג 3 הם סיום חובת אנגלית לפי המפורט בשנתון בפרק של החוג ללימודי אנגלית כשפה זרה.

סיורים וחפירות

1. **סיורים** – בשנת הלימודים הראשונה יש חובת השתתפות בכל ימי הסיור של קורסי המבוא. בשנת הלימודים השנייה והשלישית יחויבו התלמידים להשלים ימי סיור נוספים, עד מניין כולל של 15 ימי סיור. יצויין כי ימי הסיור נערכים בדרך כלל בימי חמישי. מכסה זו הינה תנאי לקבלת התואר הראשון. תלמידי המסלול החד-חוגי חייבים להשתתף ב-18 ימי סיור במשך התואר הראשון. יש להירשם לכל סיור באופן אישי דרך הקישור באתר האינטרנט של החוג או ישירות דרך המזכירות. יש לשים לב כי ביטול השתתפות בשלושת ימי העבודה (או פחות) שלפני יום הסיור, עלול לגרום קנס כספי. אי-תשלום הקנס עשוי להביא לביטול הקורס ו/או לעיכוב זכויות אחרות בחוג.
2. **חפירות** – במשך לימודי התואר הראשון על התלמידים להשתתף ב-30 ימי חפירה לימודית, הן במסלול הדר-חוגי, הן במסלול החד-חוגי. מטרת החפירה הלימודית היא להכיר לתלמידים את עבודת השדה הארכיאולוגית, להכשירם בעבודת השדה ולהכניס לניהול חפירה. חובה על כל התלמידים להשתתף ב-10 ימי חפירה בכל אחת מהתקופות: פרהיסטורית, מקראית וקלאסית/צלבנית. החפירות מתנהלות בדרך כלל בחופשת הקיץ, וניתן לפרוס אותן על שלוש שנות הב"א (אם כי מומלץ לסיימן בשנתיים הראשונות). במסגרת החפירה ישתתפו התלמידים בחפירה, ברישום, מדידה, מיון הממצאים ושאר ההיבטים של ביצוע חפירה וניהולה. לא יוכרו חפירות שלא במסגרת החוג, בכל שנה יוגדרו החפירות הלימודיות של החוג לשנת הלימודים הנוכחית. יש לשים לב כי ביטול ההשתתפות בעשרת ימי עבודה (או פחות) שלפני תחילת החפירה, עשוי לגרום קנס כספי. בתום כל סמסטר תועבר רשימה של תלמידים עליהם הוטל הקנס למדור שכ"ל והם יחוייבו דרך תשלומי שכר הלימוד. אי תשלום הקנס עשוי להביא לביטול קורסים ועיכוב מתן תעודת הבוגר. מכסת ימי החפירה הינה תנאי לקבלת התואר הראשון.

שפות

1. אנגלית – כל התלמידים חייבים לעמוד בחובות הכללי-אוניברסיטאיות באנגלית כשפה זרה. עמידה בחובה זו היא תנאי מעבר לרישום לקורסים דרג 3 ומעלה.
  2. שפה עתיקה – החוג ממליץ לתלמידים המתכוונים להמשיך בלימודי המ"א תוך התמחות בתקופות המקראיות או הקלאסיות בחוג להתחיל בלימודי שפה עתיקה על פי תחום ההתמחות כבר בלימודי הב"א. נקודות אלה ניתן לקחת כשיעורי בחירה.
  3. שפה זרה שנייה – החוג ממליץ לתלמידים המתכוונים להמשיך בלימודי המ"א בחוג להתחיל בלימודי שפה זרה שנייה (שפה מודרנית מעבר לאנגלית) כבר בלימודי הב"א.*
- *נקודות אלו אינן נכללות במסגרת 60 נקודות החובה לתואר הראשון.

נוכחות בשיעורים

היעדרות בלתי מוצדקת, העולה על 20% מן השיעורים, עלולה להביא לביטול השתתפות בקורס. חלה חובת השתתפות פעילה (שתהווה חלק מן הציון הסופי) בכל התרגילים לסוגיהם, בפרוסמיניריון ובסמינריון. בסמינריון המחלקתי יינתנו כ-13 הרצאות במגוון רחב של נושאים, על ידי מרצים מאוניברסיטת חיפה וממוסדות מחקר אחרים. בסמינריון זה חלה חובת השתתפות מלאה על כל תלמידי שנה ג'.

הגשת עבודות

לתשומת לב התלמידים: על פי תקנון הלימודים האוניברסיטאי לתואר ראשון, יש להגיש את העבודות להשלמת חובות הקורסים במועד שנקבע על ידי המרצה, ובכל מקרה לא יאוחר מסיום חופשת הסמסטר העוקבת (כלומר, העבודה בקורס בסמסטר א' תוגש עד סוף חופשת הסמסטר, אלא אם המרצה קבע מועד מוקדם יותר). החוג יאכוף דרישה זו. לא הגיש התלמיד את העבודה במועד, יצטרך לחזור על הקורס או לקחת קורס אחר.

תכנית למורי דרך מוסמכים

מטרת התכנית

החוג לארכיאולוגיה מקיים תכנית משותפת למורי דרך במסלול דו-חוגי עם החוג לגיאוגרפיה ולימודי הסביבה וכן עם החוג ללימודים רב-תחומיים. המסלול נועד להרחיב את הבסיס המקצועי והידע של מורי הדרך בתחומי עיסוקם ולאפשר להם לזכות בתעודה אקדמית לצד רישיון העיסוק בהוראת דרך. התוכנית כוללת הכרה של 30 נ"ז מתוך 120 נ"ז לתואר ב"א מלא (15 נ"ז בקירוב בכל חוג). ההכרה מבוססת על לימודי הארכיאולוגיה, ההיסטוריה והגיאוגרפיה בקורס מורי דרך. התכנית מותאמת למורי דרך עובדים ולכן היא בנויה על ריכוז הלימודים בשנתיים וחצי, כולל שני סמסטרי קיץ (בחוג השני). מתוכם, מרבית הלימודים הם ביום אחד בשבוע בלבד (יום ג') ובסמסטר אחד או שניים, הם ביומיים (ימי ב' וג'). התכנית עם החוג לגיאוגרפיה ניתנת בשיתוף עם בית הספר לתיירות בישראל.

תנאי קבלה

מועמדים לתכנית זאת יתקבלו ללא בחינה פסיכומטרית ועל סמך תעודת בגרות בממוצע 75 ומעלה וראיון עם יועץ הב"א. על המועמדים להמציא למחלקת הרשמה תעודת מורה דרך מוסמך מקורית כתנאי קבלה למסלול זה (במקרים חריגים ניתן להתקבל על-תנאי, עוד טרם קבלת התעודה, אך בכל מקרה תעודת מורה הדרך היא תנאי לקבלת התואר) ולעמוד בתנאי הקבלה הכלל אונברסיטאיים כגון אנגלית ועברית. הלימודים כוללים קורס בקריאה וכתיבה מדעית (1 נ"ז), חמישה מבואות (18 נ"ז), פרוסמינריון (2 נ"ז), סמינר הכולל הגשת עבודה סמינריונית (4 נ"ז). שיעורי כלי צור א'/כלי חרס א' (4 נ"ז), שיעורי בחירה בחוג ומחוץ לחוג (14 נ"ז). לאור הסיורים הרבים בקורס מורי דרך אנו דורשים ממורי הדרך להשתתף רק ב-6 ימי סיור (0 נ"ז). כמו כן נדרשים המשתתפים במסלול ב-15 ימים בחפירות לימודיות, חמישה ימים בכל תקופה, פרהיסטורית, מקראית, קלאסית/צלבנית (2 נ"ז). שימו לב כי

בוגרי מסלול זה יקבלו תעודת ב"א בארכיאולוגיה אך לא יוכרו כארכיאולוגים חופרים, אלא אם השלימו את הנדרש לשם קבלת תעודת חופר (כולל 30 ימי חפירה לימודית) כנדרש משאר הסטודנטים בחוג.

פירוט תכנית הלימודים

שנה א'

1 נ"ז	קורס קריאה וכתביה מדעית (מתוקשב)
4 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות הפרהיסטוריות (חלק א' וב') – מבוא
2 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות הפרוטהיסטוריות – מבוא
4 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות המקראיות (חלק א' וב') – מבוא
4 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות הקלאסיות (חלק א' וב') – מבוא
0 נ"ז	סורים (שישה סורים)
2 נ"ז	חפירות לימודיות (15 ימים, ניתן לחלק על פני שנות הלימוד לתואר)
17 נ"ז	סה"כ שנה א'

שנה ב'

4 נ"ז	ארכיאולוגיה הלניסטית-רומית בארץ ישראל (חלק א' וב') – מבוא
2 נ"ז	פרוסמינריון
6 נ"ז	סה"כ שנה ב'
	שנים ב' וג'
4 נ"ז	מבוא לכלי חרס/כלי צור א'/ב' (ניתן לקחת קורס אחד, חלק א' בכל אחד)
14 נ"ז	שיעורי בחירה (כולל מחוץ לחוג, ומאשכול דרך הרוח/ מדעי הנתונים)
18 נ"ז	סה"כ שנים ב' וג'

שנה ג'

4 נ"ז	סמינריון
0 נ"ז	סמינריון מחלקתי
4 נ"ז	סה"כ שנה ג'
15 נ"ז	*הכרת החוג בלימודי מורי הדרך
60 נ"ז	סה"כ לתואר בחוג לארכיאולוגיה

תכנית במסלול דו-חוגי בארכיאולוגיה של תרבויות אגן הים התיכון בשיתוף עם החוג לצילוי ויזויות ימיות (ארכיאולוגיה ימית)

החל משנת הלימודים תש"פ החוג לארכיאולוגיה והחוג לצילוי ויזויות ימיות מקיימים תכנית לימודים משותפת לתואר ראשון בארכיאולוגיה של תרבויות אגן הים התיכון. התכנית מושתתת על התוכנית הדו-חוגית של החוג לארכיאולוגיה בשילוב אגד קורסים בארכיאולוגיה של תרבויות אגן הים התיכון (ארכיאולוגיה ימית). התכנית בארכיאולוגיה של תרבויות אגן הים התיכון מציעה הרכב קורסים שונה ולפיכך מבנה הלימודים שונה מאשר בתוכנית במסלול הרגיל. כל הקורסים יאושרו על ידי יועץ הב"א של החוג לפני תחילת סמסטר א' בכל שנה (או לפני סמסטר ב' למתחילים בסמסטר ב').

מבנה הלימודים (ארכיאולוגיה של תרבויות אגן הים התיכון):

הקורס	נ"ז
תרגיל בכתיבה ובקריאה מדעית	1 נ"ז
מושגי יסוד בארכיאולוגיה	4 נ"ז
מבואות (שישה, שנה א' ושנה ב')	20 נ"ז
פרוסמינריון תמטי	2 נ"ז
פרוסמינריון	2 נ"ז
סדנא בכלי חרס/כלי צור/ תרבות חומרית בים	4 נ"ז
שיטות מדעיות/אדם ונוף	2 נ"ז
אנתרופולוגיה לארכיאולוגים	2 נ"ז
אקולוגיה/אקולוגיה ים-תיכונית	2 נ"ז
קמפוס חופי	2 נ"ז
טקסטים היסטוריים	2 נ"ז
סמינריון	4 נ"ז
סמינריון מחלקתי (שנה ג' חובה)	0 נ"ז
קורסי בחירה (בחוג ומחוץ לחוג, כולל מקבץ פקולטתי ודרך הרוח)	8 נ"ז
שיטות עבודה/ שיטות סקר בים	2 נ"ז
סירים	1 נ"ז
חפירות לימודיות	2 נ"ז
סה"כ	60 נ"ז

* בהמשך למדיניות האוניברסיטה, הנהוגה מזה שנים, להקנות העשרה ואת תכנים הרלוונטיים, המתקדמים והחדשניים ביותר לסטודנטים שלנו, אנו פותחים בשנת הלימודים תש"פ הן את אשכול "דרך הרוח" והן את אשכול "מדעי הנתונים" ואת כחלק מחזון האוניברסיטה כי בוגרנו, גם בתחומי דעת שאינם טכנולוגיים מובהקים, יהיו בעלי ידע והכרה בסיסית של כלי מחשוב ועיבוד נתונים מתקדמים. לפיכך, החל משנת הלימודים

תש"פ, כל סטודנט לארכיאולוגיה המתחיל לימודיו לתואר ראשון ולוקח את אגד הקורסים "תעודת חופר" רשאי לבחור באחד משני אשכולות הלימוד וילמד קורסים בהיקף של 6 נ"ז שלא מתחום לימודיו (ע"ח שיעורי בחירה). הרישום לאשכול "דרך הרוח" או אשכול "מדעי הנתונים" יתבצע תחת תוכניות הלימודים של התלמידים והציון ישוקלל בציון הסופי. ניתן לקחת קורסים מתוך אשכול "דרך הרוח" או אשכול "מדעי הנתונים" בכל אחת משנות הלימוד לתואר הראשון. **למען הסר ספק, סטודנטים בחוג לארכיאולוגיה הלוקחים אגד הקורסים ל"תעודת חופר" אינם חייבים לקחת את אחד האשכולות, ובחירה באחד מהם הינה בגדר רשות ועל חשבון שיעורי בחירה בחוג.**

תכנית הלימודים (פירוט הקורסים לפי שנות לימוד)

שנה א' (שיעורי חובה)

1 נ"ז	קורס מתוקשב בכתיבה ובקריאה מדעית (סמסטר א', כל שנה)
4 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות הפרהיסטוריות (חלק א' וב') – מבוא
2 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות הפרוטהיסטוריות – מבוא
4 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות המקראיות (חלק א' וב') – מבוא
4 נ"ז	ארכיאולוגיה של התקופות הקלאסיות (חלק א' וב') – מבוא
4 נ"ז	הארכיאולוגיה של תרבויות הים התיכון (חלק א' וב') – מבוא
4 נ"ז	מושיג יסוד בארכיאולוגיה – מבוא (סמסטר א', כל שנה)
1 נ"ז	סורים (מומלץ לסיים בשנתיים הראשונות)
2 נ"ז	חפירות לימודיות (מומלץ לסיים בשנתיים הראשונות)
	* הדרכה בספריה (בסמסטר א', כל שנה – יש להביא אישור השתתפות לחוג)
26 נ"ז	סה"כ שנה א' (סורים וחפירות ניתן לפרוס על שלוש השנים לתואר)

שנים ב'-ג' (את מרבית הקורסים ניתן לפרוס על שנים ב' ו-ג')

2 נ"ז	פרוס' תמטי (חובה שנה ב')
2 נ"ז	פרוס' נוסף (מומלץ שנה ב')
2 נ"ז	ארכיאולוגיה של ימי הביניים – מבוא
2 נ"ז	אנתרופולוגיה לארכיאולוגים (חובה שנה ב')
2 נ"ז	אדם ונוף (ארכיאולוגיה סביבתית, ניתן לקחת גם בשנה א')
2 נ"ז	טקסטים היסטוריים
2 נ"ז	אקולוגיה/אקולוגיה ים-תיכונית
4 נ"ז	סדנא בכלי חרס/ כלי צור/תרבות חומרית בים
2 נ"ז	קמפוס חופי
2 נ"ז	שיטות עבודה/ שיטות סקר בים
8 נ"ז	קורסי בחירה בחוג ומחוץ לחוג
30 נ"ז	סה"כ שנים ב'-ג'

שנה ג' (שיעורי חובה)

4 נ"ז	סמינריון
0 נ"ז	סמינריון מחלקתי (שנתי, סמסטר בכל חוג)
4 נ"ז	סה"כ שנה ג'
60 נ"ז	סה"כ לתואר בחוג לארכיאולוגיה

סיוורים וחפירות

1. סיוורים – במסלול זה יש לצבור 15 ימי סיוור לפחות (שמונה מהם בחוג לצילוי ויזיציות ימיות). יצוין כי ימי הסיוור נערכים בדרך כלל בימי חמישי. מכסה זו הינה תנאי לקבלת התואר הראשון. יש להירשם לכל סיוור באופן אישי דרך הקישור באתר האינטרנט של החוג לארכיאולוגיה או ישירות דרך מזכירות החוג. יש לשים לב כי ביטול השתתפות שלושה ימי עבודה (או פחות) לפני יום הסיוור עלול לגרום קנס כספי. אית-שלום הקנס עשוי להביא לביטול הקורס ו/או לעיכוב זכויות אחרות בחוג.
2. חפירות – במשך לימודי התואר הראשון על התלמידים במסלול להשתתף ב-30 ימי חפירה לימודית בחוג לארכיאולוגיה. מטרת החפירה הלימודית היא להכיר לתלמידים את עבודת השדה הארכיאולוגית, להכשירם בעבודת השדה ולהכניסם לניהול חפירה. חובה על כל התלמידים להשתתף ב-10 ימי חפירה בכל אחד מהתחומים: פרהיסטוריק, מקראי וקלאסי/צלבני. החפירות מתנהלות בדרך כלל בחופשת הקיץ, וניתן לפרוס אותן על שלוש שנות הב"א (אם כי מומלץ לסיימן בשנתיים הראשונות). במסגרת החפירה ישתתפו התלמידים בחפירה, ברישום, מדידה, מיון הממצאים ושאר ההיבטים של ביצוע חפירה וניהולה. לא יוכרו חפירות שלא במסגרת החוג ובכל שנה יוגדרו החפירות הלימודיות של החוג לשנת הלימודים הנוכחית. יש לשים לב כי ביטול ההשתתפות עשרה ימי עבודה (או פחות) לפני תחילת החפירה עשוי לגרום קנס כספי. בתום כל סמסטר תועבר רשימה של תלמידים עליהם הוטל הקנס למדור שכ"ל והם יחויבו דרך תשלומי שכר הלימוד. אי תשלום הקנס עשוי להביא לביטול קורסים ועיכוב מתן תעודת הבוגר. מכסת ימי החפירה הינה תנאי לקבלת התואר הראשון.
3. לשם קבלת "תעודת חופר" המוכרת בידי רשות העתיקות והינה חובה לכל מי שיבקש להוציא רישיונות חפירה/סקר על שמה/שמו) יש לקחת את הקורסים המקצועיים באגד תעודת חופר (להלן). כל הקורסים יאושרו על ידי יועץ הב"א של החוג במסגרת פגישה אישית לפני תחילת סמסטר א' בכל שנה (או לפני סמסטר ב' למתחילים בסמסטר ב'). הקורסים המקצועיים המחייבים הכלולים באגד "תעודת חופר" הם: מבוא לכלי צור (4 נ"ז), חלק א' וחלק ב'/(מבוא לכלי חרס (4 נ"ז), חלק א' וחלק ב'), שיעור סקר ארכיאולוגי (2 נ"ז), שיעור בסטרטיגרפיה ומדידות (2 נ"ז) ושיעור בשיטות ניתוח ופרסום של דוחות ארכיאולוגיים (2 נ"ז). ניתן לקחת שיעורים אלה ע"ח שיעורי בחירה בחוג.

שפות

1. אנגלית – כל התלמידים חייבים לעמוד בחובות הכלל-אוניברסיטאיות באנגלית כשפה זרה. עמידה בחובה זו היא תנאי מעבר לקורסים בדרג 3*.
  2. שפה עתיקה – החוג ממליץ לתלמידים המתכוונים להמשיך בלימודי המ"א תוך התמחות בתקופות המקראיות או הקלאסיות בחוג להתחיל בלימודי שפה עתיקה על פי תחום ההתמחות כבר בלימודי הב"א. נקודות אלה ניתן לקחת כשיעורי בחירה.
  3. שפה זרה שנייה – החוג ממליץ לתלמידים המתכוונים להמשיך בלימודי המ"א בחוג להתחיל בלימודי שפה זרה שנייה (שפה מודרנית מעבר לאנגלית) כבר בלימודי הב"א*.
- *נקודות אלו אינן נכללות במסגרת 60 נקודות החובה לתואר הראשון.

נוכחות בשיעורים

היעדרות בלתי מוצדקת, העולה על 20% מן השיעורים, עלולה להביא לביטול השתתפות התלמידים בקורס. חלה חובת השתתפות פעילה (שתהווה חלק מן הצייון הסופי) בכל התרגילים לסוגיהם, בפרוסמיניריון ובסמינריון. בסמינריון המחלקתי יינתנו כ-13 הרצאות במגוון רחב של נושאים, על ידי מרצים מאוניברסיטת חיפה וממוסדות מחקר אחרים. על המשתתפים במסלול לקחת סמסטר אחד בסמינריון של החוג לארכיאולוגיה וסמסטר אחד בסמינריון של החוג לצילוי ויזיוניות ימיות. בסמינריון זה חלה חובת השתתפות מלאה על כל תלמידי שנה ג'. אין להיעדר מן המפגש ללא סיבה מוצדקת וללא תיאום מראש.

תכנית ב"א במסלול דו-חוגי בחוג לארכיאולוגיה בשיתוף עם החוג ללימודי ישראל/גיאוגרפיה / רב-תחומי עבור מדריכי החברה להגנת הטבע ומדריכי "תו-תקן"

החוג לארכיאולוגיה מקיים תוכנית משותפת למדריכים מוסמכים (או "תו תקן" או "קהילה") עם החוגים ללימודי ישראל, לגיאוגרפיה ולימודי הסביבה וכן עם החוג ללימודים רב-תחומיים. המסלול נועד להרחיב את הבסיס המקצועי והידע בתחומי עיסוקם ולאפשר להם לזכות בתעודה אקדמית לצד רישיון העיסוק בהדרכה. התכנית כוללת הכרה של 24 נ"ז למדריכי תו תקן ו-16 למדריכי קהילה, מתוך 120 נ"ז לתואר ב"א מלא (ההכרות הן פרטניות, ויעשו רק לאחר שהתלמיד מתחיל ללמוד, בהסתמך על מסגרות השתלמויות שלקח לפני הקבלה לאוניברסיטה). במסגרת לימודיו בחוג יחויב התלמיד להשתתף באופן פעיל בסיורים (6 ימי סיור), סקרים וחפירות לימודיות (15 ימי חפירה, 5 בכל תקופה).

משך הלימודים

שנתיים וחצי.

תנאי קבלה

מועמדים לתכנית זאת יתקבלו ללא פסיכומטרי ועל סמך תעודת בגרות בממוצע 75 ומעלה, תעודת מדריך ("תו תקן" או "קהילה"), מבחן אנגלית (אמיר/אמירם) או מבחן יע"ל (למי ששפת אמו אינה עברית) וראיון עם עם יועץ הב"א או ראש החוג. יש להמציא למחלקת הרשמה ולחוג תעודת מדריך ("תו תקן" או "קהילה") מקורית כתנאי קבלה לתכנית זו. יועץ הב"א של החוג ירכיב למתקבלים תכנית לימודים המבוססת על תכנית מורי הדרך (ר' לעיל), עם ההתאמות הנדרשות.

תוכנית ב"א דו-חוגית במדעי הרוח הדיגיטליים

מטרת התוכנית

מבמסגרת החוג לארכיאולוגיה ניתן להירשם גם לתכנית במדעי הרוח הדיגיטליים, תכנית חדשה המאפשרת לשלב לימודי מערכות מידע וארכיאולוגיה ולהיכנס לתחום חדש ופורץ דרך. סטודנטים מצטיינים בתכנית יזכו למלגות, התמחות מעשית במימון התכנית בפרוייקטי מחקר או בתעשייה, ו/או בנסיעה לבית-ספר קיץ בתחום באירופה. הלימודים בתכנית מדעי הרוח הדיגיטליים מתקיימים במסלול הדו-חוגי ובאפיק הכללי. סטודנטים המעוניינים בכך יכולים להשלים את קורסי תעודת החופר, מעבר למכסת הנקודות בחוג. על מנת להתקבל לתוכנית, יש לעמוד בתנאי הקבלה של שני החוגים: החוג לארכיאולוגיה והחוג למערכות מידע.

מבנה הלימודים בחוג לארכיאולוגיה בתכנית מדעי הרוח הדיגיטליים

	הקורס
נ"ז	תרגיל בכתיבה וקריאה מדעית
1 נ"ז	7 מבואות
24 נ"ז	שיעור חובה מאשכול דרך הרוח
2 נ"ז	פרוסמינריון
2 נ"ז	כלי חרס של תקופות המקרא ו/או כלי צור של תקופות הפרהיסטוריות
4 נ"ז	סמינריון
4 נ"ז	סמינריון מחלקתי
0 נ"ז	סיוורים
1 נ"ז	חפירות לימודיות
2 נ"ז	קורסי בחירה בחוג
8 נ"ז	
48 נ"ז	סה"כ לתואר בחוג לארכיאולוגיה

*יתרת הקורסים יושלמו בחוג למערכות מידע.

מהלך הלימודים

התרגיל בכתיבה וקריאה מדעית והמבואות יילקחו בשנה א'. הפרוסמינריון יילקח בשנה ב', כלי חרס/צור וקורסי הבחירה יילקחו בשנים ב' וג' והסמינריון, הסמינריון המחלקתי ושאר קורסי הבחירה יילמדו בשנה ג'. חובות הסיוורים והחפירה הם כמפורט בתקנון החוג לארכיאולוגיה למסלול הדו-חוגי: 15 ימי סיור ו-30 ימי חפירה לימודית (10 בכל תקופה). יש לצבור סה"כ 4 נ"ז בקורסים הבאים: כלי חרס של ארץ ישראל א' ו/או ב', כלי צור א' ו/או ב', כלי חרס של ארץ ישראל בתקופה הקלאסית ובימי הביניים. קורסי הבחירה יכולים להיות כל קורס מדרג 2 או 3, כולל פרוסמינריון, סמינריון, וקורסי "תעודת חופר". פרטים נוספים באתר התכנית למדעי הרוח הדיגיטליים.

מסלול מואץ למ"א בארכיאולוגיה

החוג לארכיאולוגיה מציע לתלמידים מצטיינים לסיים את התארים הראשון והשני בתוך ארבע שנים (שמונה סמסטרים). המסלול מאפשר קבלת תואר בוגר עם השלמת מכסת לימודי הב"א (במסלול דו-חוגי או חד-חוגי). הלומדים במסלול חייבים למלא את כל מכסת הלימודים לתואר ראשון במסלול הדו-חוגי או החד-חוגי ולתואר השני. התלמידים יקבלו תואר בוגר עם השלמת מכסת לימודי הב"א בתום השנה השלישית ללימודיהם ותואר מוסמך בתום השנה הרביעית ללימודיהם (בכפוף להשלמת שאר החובות לתואר השני). המסלול פתוח למועמדים המעוניינים בכתיבת עבודת גמר מחקרית (מסלול א') ולמועמדים המעוניינים במסלול ללא כתיבת עבודת גמר מחקרית (מסלול ב').

הלימודים לתואר שני (מ"א)

יו"ר הוועדה החוגית לתואר שני: ד"ר ראובן ישורון

מטרת הלימודים

לימודי המ"א מיועדים להרחיב ולהעמיק את הידע וההבנה של התלמידים בתחומים השונים של הארכיאולוגיה: לימודי התקופות הפרהיסטוריות, הארכיאולוגיה של ארץ ישראל והמזרח הקדום בתקופת המקרא, הארכיאולוגיה של ארץ ישראל בימי הביניים, הארכיאולוגיה של סין, תרבות חומרית בתקופות השונות, ארכיאולוגיה ומדעי הארכאולוגיה האחרים. כמו כן, בחוג קיימת מגמת לימודים ייחודית בשימור מורשת התרבות החומרית.

לימודי המ"א מתנהלים בשני מסלולי לימוד:

מסלול א' (מסלול עם כתיבת עבודת גמר – תזה) ומסלול ב' (מסלול עם בחינת גמר). בשני המסלולים מחויבים התלמידים לקבל את אישור יו"ר הוועדה החוגית לתואר שני (ולתלמידי מסלול א' – גם של מנחה התזה) למקבץ הקורסים שנבחר על ידם.

תנאי הקבלה

ללימודי תואר שני במסלול א' יוכלו להתקבל בעלי תואר ראשון ממוסד מוכר להשכלה גבוהה בארץ או בחו"ל שציונם המשוקלל הוא 80 לפחות בכל אחד מחוגי הלימוד. למסלול ב' יוכלו להתקבל בעלי תואר ראשון שציונם המשוקלל הוא 76 לפחות בכל אחד מחוגי הלימוד. בשל אופיו הבינתחומי של החוג, יכולים להתקבל ללימודי תואר שני בארכיאולוגיה תלמידים שיש להם תואר ראשון ומעלה בתחומים שונים (לאו דווקא בארכיאולוגיה). סטודנטים המגיעים לתוכנית ללא רקע ארכיאולוגי יידרשו לקחת את הקורס "הארכאולוגיה מהי - מבוא ומושגי יסוד בארכאולוגיה", חלקים א' וב' בהיקף של 4 ש"ס שיימדו בסמסטר א'. בהתאם לנושא התזה שלהם (במסלול א'), יידרשו התלמידים לשיעורי השלמה על פי החלטת יו"ר הוועדה החוגית לתואר שני ומנחה התזה.

מועמד בעל תואר ראשון ממוסד מוכר להשכלה גבוהה ששפת ההוראה בו אינה עברית, חייב לעמוד בבחינת ידע בעברית, ברמה הנדרשת על ידי האוניברסיטה כתנאי לקבלתו ללימודים (תנאי זה לא חל על התכניות הבינ"ל, ששפת ההוראה בהן אנגלית). מועמדים בוגרי אוניברסיטאות מוכרות מחו"ל וכן בוגרי אוניברסיטאות בעלות שלוחות בישראל, אשר פועלות באישור המועצה להשכלה גבוהה, יחויבו לעמוד בהצלחה בבחינת ה-GRE או בלימודי השלמה במסגרת התואר הראשון. לפרטים נוספים, יש לפנות לתקנון האוניברסיטה ללימודים לתואר שני.

החל משנת הלימודים תשע"ט החוג לארכיאולוגיה מציע מסלול לימודים מרוכז לתואר שני (מסלול א' ומסלול ב') שבו מרבית הלימודים ירוכזו ביום לימודים אחד (להלן). התואר המוצע הוא תואר מ"א במסלול רגיל (מסלול א') עם תזה במשך שנתיים קלנדריות, שישה

סמסטרים (סמסטר א', ב' וקיץ בשנתיים רצופות) או תואר מ"א ללא תזה עם בחינת גמר (מסלול ב') במשך שנה קלנדרית אחת - שלושה סמסטרים (סמסטרים א', ב' וקיץ). המטרה היא לתת מענה לביקוש הגדל והולך לתכניות לימוד המרוכזות ביום אחד בשבוע ולאפשר לסטודנטים עובדים להשתלב בלימודים לתואר שני מבלי לפגוע במקור פרנסתם.

כחוג מחקרי מוביל, החוג יעודד סטודנטים מצטיינים, המעוניינים להמשיך במסלול עם תזה (מסלול א'), להחליט על כך כבר במהלך שני הסמסטרים הראשונים ואף למצוא מנחה לתזה ואלה יוכלו לעשות כן בתיאום עם יו"ר ועדת המ"א של החוג. תלמידים המעוניינים ב"תעודת חופר", ישלימו את הקורסים הנדרשים בהתאם לדרישות החוג ולתוכנית הלימודים בכל שנה (קורסים אלה ניתנים פעם בשנתיים). ראש החוג ויו"ר ועדת המ"א רשאים לאשר במקרים מסוימים החלפת קורס מהתוכנית הנדרשת בקורס אחר מהחוג או מחוץ לחוג. האמור רלוונטי, למשל, לתלמידים בעלי תואר ראשון בארכיאולוגיה. אלה אינם מחוייבים בהכרח במכסת הסיורים והחפירות הלימודיות (בתנאי שהשלימו את הנדרש בעת לימודיהם לתואר ראשון) ובמקום זאת ילמדו קורסים מתקדמים אחרים בתיאום עם יועץ המ"א בחוג.

מסלול א'

מבנה הלימודים

ממשך הלימודים במסלול א', כולל הגשת עבודת גמר מחקרית (תזה), הינו עד שלוש שנים. יחד עם זאת, החוג לארכיאולוגיה מציע תואר שני במסלול בו מרוכזים מרבית הלימודים ביום לימודים אחד, כך שניתן לסיים את כלל חובות הקורסים לתואר שני במסלול א' בשנתיים קלנדריות (שישה סמסטרים רצופים, כולל שני סמסטרי קיץ). במקום הסמינר השלישי שמוצע לרוב בתכנית (בגלל הצורך בשלושה סמינרים במסלול ב'), יוכלו תלמידי מסלול א' לבחור שיעור/שיעורים אחר/אחרים בהיקף של 4 שש"ס באישור יועץ המ"א בחוג.

תכנית הלימודים כוללת 32 נ"ז: 32 שש"ס בחוג לארכיאולוגיה כמפורט בטבלה. שיעורי עזר ולימודי השלמה אינם נכללים במניין השש"ס לתואר. יו"ר ועדת המ"א רשאי לאשר לתלמידים ללמוד שיעורים מחוץ לחוג, על חשבון השיעורים בתוך החוג, במידה והם משרתים את התמחותם של התלמידים. תלמידים המעוניינים ב"תעודת חופר", ישלימו את מקבץ הקורסים הנדרשים בהתאם לדרישות החוג (אלה לא יכללו במניין השעות לתואר).

תוכנית הלימודים:

שש"ס	
2 שש"ס	שיעור "התפתחות המחשבה הארכיאולוגית המודרנית" (יינתן פעם בשנתיים)
2 שש"ס	שיעור "שיטות לניתוח כמותי בארכיאולוגיה" (יינתן פעם בשנתיים)
4 שש"ס	שיעור בארכיאולוגיה עולמית
8 שש"ס	2 סמינריונים (אחד לפחות בתחום ההתמחות)
4 שש"ס	סדנאות מתקדמות בתרבות חומרית
6 שש"ס	שיעורים בתחום ההתמחות

2 שש"ס	קמפוס שדה
2 שש"ס	חפירות (10 ימי חפירה, ממבחר החפירות בחוג)
2 שש"ס	סיוורים (6 ימי סיוור, ממבחר הסיוורים שהחוג מציע כל שנה)
0 שש"ס	סמינר מחלקתי
32 שש"ס	סה"כ לתואר בחוג לארכיאולוגיה

* מנחה התזה ויו"ר הועדה החוגית רשאים לדרוש מהסטודנט לקחת קורס בשפה עתיקה (ברמת מתחילים א' וב' בדרג 3 ומעלה) בהתאם לתחום הלימוד ונושא המחקר שלו. קורס זה ייחשב במניין השעות לתואר.

לתשומת לב התלמידים: על פי תקנון הלימודים האוניברסיטאי לתואר שני, יש להגיש את העבודות להשלמת חובות הקורסים במועד שנקבע על ידי המרצה, ובכל מקרה לא יאוחר מסיום חופשת הסמסטר העוקבת. החוג יאכוף תקנה זו. לא הגיש התלמיד את העבודה במועד, יצטרך לחזור על הקורס או לקחת קורס אחר. תלמיד שלא השלים את חובות השמייעה לא יוכל להגיש את עבודת התיזה לשיפוט.

דרישות נוספות (אינן נכללות במניין 32 שש"ס הנדרשים לתואר):

1. מנחה התזה ויו"ר הועדה החוגית רשאים לדרוש מהסטודנט להשתתף ביותר סקרים ו/או חפירות מההיקף שנקבע, בהתאם לניסיון של המועמד ונושא מחקרו.
2. הסטודנט נדרש ללמוד קורס בשפה זרה אירופאית מודרנית שאינה אנגלית (ברמת מתחילים א' וב'). השפה הזרה תבחר בהתייעצות עם מנחה התזה.
3. מנחה התזה ויו"ר הועדה החוגית רשאים לדרוש מהסטודנט ללמוד קורסים בסטטיסטיקה, תוכנות מחשב רלוונטיות (GIS) ותוכנות לעיבוד תמונה למשל) או תחום מקצועי אחר, בהתאם לתחום הלימוד ונושא המחקר שלו.

עבודת הגמר המחקרית (תזה)

במהלך השנה הראשונה ללימודים התלמידים נדרשים לגבש ולעצב נושא לעבודת גמר מחקרית. נושא התזה צריך לקבל את אישור אחד ממורי החוג שיסכים לשמש כמנחה. הצעת המחקר צריכה להיות מוגשת לאישור הועדה החוגית לתואר שני לאחר אישור המנחה בשנה"ל השנייה לתואר (מומלץ להגיש את הצעת המחקר עד תחילת סמסטר א' של השנה השנייה). אישור הצעת המחקר בשנה השנייה ללימודים הוא תנאי הכרחי על מנת להימצא במצב אקדמי תקין. במידה והצעת המחקר לא אושרה יימצאו התלמידים במצב אקדמי לא תקין ולא יורשו לבצע רישום למסלול א'.

הצעת המחקר לעבודת הגמר תכלול את נושא המחקר, מטרת המחקר וחיבותו, תיאור שיטות המחקר ורשימת מקורות וכן לוח זמנים לביצוע המחקר (לפי המתווה הקיים בחוג). ההצעה תוגש רק לאחר קריאה של המנחה/ים ואישור בטופס ייעודי לוועדה החוגית ללימודי תואר שני. הוועדה רשאית לאשר את ההצעה, לדרוש תיקונים או לדחותה. אם אושרה ההצעה, תועבר הודעה על כך לרשות ללימודים מתקדמים לאישור סופי. לאחר

בדיקת התקינות האקדמית של התלמידים, ותקינותם של מנחי התזה, יקבלו התלמידים (וכן המנחים, יו"ר הוועדה החוגית לתואר שני ומזכירות החוג) מכתב אישור הצעת תזה מן הדיקן ללימודים מתקדמים. הכתיבה, ההגשה והשיפוט של עבודת הגמר המחקרית יהיו על פי הנוהל הקיים בתקנון לימודי התואר השני של האוניברסיטה באתר הרשות ללימודים מתקדמים.

מסלול ב'

מבנה הלימודים

משך הלימודים במסלול ב', כולל בחינת גמר, לא יעלה על שנתיים. יחד עם זאת, החל מתשע"ט החוג לארכיאולוגיה מציע לימודים לתואר שני בשנה ("ארכיאולוגיה בשנה") במסגרת זו מרוכזים מרבית הלימודים ביום לימודים אחד. בהתאם, ניתן לסיים את כלל החובות לתואר שני (כולל עבודת גמר) במסלול ב' בשנה קלנדרית אחת (שלושה סמסטרים רצופים, כולל סמסטר קיץ). תלמידים המעוניינים ב"תעודת חופר", ישלימו את מקבץ הקורסים הנדרש בהתאם לדרישות החוג (מקבץ זה לא נכלל במניין השעות לתואר והקורסים מתקיימים פעם בשנתיים, לסירוגין).

תכנית הלימודים כוללת 36 ש"ס: במסלול זה כל השיעורים ניתנים בחוג לארכיאולוגיה. שיעורי עזר ולימודי השלמה אינם נכללים במניין הש"ס לתואר. ראש החוג ויו"ר וועדת המ"א רשאים לאשר במקרים מסויימים החלפת קורס בקורס אחר בחוג או מחוץ לחוג, על חשבון השיעורים בתוך החוג. האמור רלוונטי, למשל, לתלמידים הממשיכים מתואר ראשון בארכיאולוגיה. אלה אינם מחוייבים בהכרח במכסת הסיוורים והחפירות הלימודיות (ובתנאי שהשלימו את הנדרש בעת לימודיהם לתואר ראשון) או בסדנאות בתרבות חומרית ובמקום זאת יקחו קורסים מתקדמים אחרים בהתייעצות ובאישור יועץ המ"א בחוג.

מעבר למסלול א': החוג יעודד סטודנטים מצטיינים, המעוניינים להמשיך במסלול עם תזה (מסלול א'), להחליט על כך כבר במהלך שני הסמסטרים הראשונים והם יוכלו לעשות כן בתיאום עם יו"ר ועדת המ"א של החוג. תלמידים העוברים למסלול א' יידרשו לעמוד בכל הדרישות של מסלול זה. בכלל זה יידרשו ל-32 ש"ס וכמו כן סמינר מחלקתי (2 סמסטרים), קורס בשיטות כמותיות, קורס בהתפתחות המחשבה הארכאולוגית, קורס בשפה מודרנית נוספת ברמת מתחילים, חלק א' וחלק ב', ובהתאם להמלצת המנחה: קורס בשפה עתיקה ברמת מתחילים, חלק א' וחלק ב'.

תוכנית הלימודים

12 ש"ס	3 סמינריונים לתואר שני (בדרג 4)
4 ש"ס	שיעור בארכיאולוגיה עולמית
10 ש"ס	שיעורים מתקדמים
4 ש"ס	סדנאות מתקדמות בתרבות חומרית
2 ש"ס	קמפוס שדה
2 ש"ס	חפירות (10 ימי חפירה, ממבחר החפירות בחוג)

2 שש"ס	סיעורים (6 ימי סיעור, ממבחר הסיעורים שהחוג מציע כל שנה)
0 שש"ס	בחנית גמר בכתב
36 שש"ס	סה"כ לתואר בחוג לארכיאולוגיה

בחנית הגמר

תלמידים במסלול זה חייבים לעמוד בבחינת גמר בתום הסמסטר השלישי ללימודיהם על מנת לסיים את כלל החובות במסגרת השנה הקלנדרית (ציון המעבר המינימלי לבחינת גמר – 76) ובמקרה של התמשכות הלימודים עד לסיום הסמסטר החמישי ללימודיו. **התלמידים יורשו לגשת לבחינה רק לאחר שסיימו את כל חובות השמיעה והגישו את כל העבודות לתואר.** בתיאום עם יו"ר ועדת המ"א בחוג ייקבע מרצה מן החוג שישימש כבוחן בבחינת הגמר (עבודה או מבחן). בהתייעצות עם הבוחן והתלמידים יוחלט נושא הבחינה ומסגרת הזמן בה היא צריכה להכתב ולהיות מוגשת. למידע נוסף יש לפנות לתקנון לימודי תואר שני ברשות ללימודים מתקדמים.

שקלול ציונים

מסלול א'

50%	עבודת גמר מחקרית (תיזה)
25%	שיעורים
25%	שתי עבודות סמינריוניות

מסלול ב'

20%	בחנית גמר בכתב
50%	שיעורים
30%	שלוש עבודות סמינריוניות

מגמה לתואר שני בשימור מורשת התרבות החומרית

ראש המגמה: ד"ר רוית לין

שימור מורשת התרבות החומרית מהווה מזה שנים רבות תחום לימודים ומחקר מבוסס באוניברסיטאות בעולם והוא חלק אינטגרלי בדיונים על מורשת התרבות העולמית והשיח האקדמי. במקביל לגידול המשמעותי במודעות לשימור ערכי תרבות בישראל והדרשה לאנשי מקצוע בתחום זה, נפתחה המגמה לתואר שני בשימור והיא יחידה מסוגה בארץ. ייחודה הוא בשילוב מחקר אקדמי בצד הנחלת כישורים מעשיים הנדרשים בשימור. סגל ההוראה במגמה מורכב ממומחי שימור מהארץ ומחו"ל, אנשי מחקר יישומי של חומרים וטכנולוגיות, ומרצים באוניברסיטת חיפה שתחומי התמחותם קשורים לנושאי שימור ולמחקר בנושאי תרבויות ומורשתן. בחלק מהמקרים יידרש מספר קטן של קורסי השלמה שילמדו במהלך שנת הלימודים הראשונה. היקף הקורסים ייקבע על ידי ראש המגמה, בהתאם להכשרתו של התלמיד וניסיונו האקדמי.

מטרת התכנית

תכנית הלימודים נועדה להכשיר את בוגריה להתמודדות עם המגוון הרחב של נושאים הכלולים בדיסציפלינת השימור. המוסמכים יוכלו להשתלב בתפקידים שונים בשימור של מורשת התרבות החומרית.

נושאי הלימוד העיקריים

- ◆ תיאוריה, אתיקה, היסטוריה ופילוסופיה של דיסציפלינת השימור.
  - ◆ בסיס מדעי להיכרות עם חומרים ותכונותיהם.
  - ◆ רקע במקצועות ההומניסטיים והיכרות עם מרכיבי מורשת התרבות החומרית.
  - ◆ שיטות מחקר בשימור ויישומן.
  - ◆ שיטות תיעוד.
  - ◆ שיטות טיפול ושימור מעשי.
- בלימודים ישולבו סיורים וסדנאות בהוראת מומחים בשימור. כמו כן יחויב כל סטודנט בביצוע עבודה מעשית (סטאז') אשר תבצע במסגרת פרויקט או מעבדת שימור פעילים.

קהל היעד

המגמה פתוחה לבעלי תואר ראשון מרקעים מקצועיים שונים. יתקבלו בעלי תואר ראשון במקצועות רלוונטיים כגון לימודי שימור, גיאוגרפיה, לימודי ארץ ישראל, ארכיאולוגיה, היסטוריה כללית, המזרח התיכון, אדריכלות, תולדות האמנות, אמנות יצירה, כימיה, אקולוגיה, מדעים וכל תחום אשר יש לו זיקה לשימור. כמו כן יתקבלו אנשי רשויות ומוסדות ציבוריים אשר עובדים בשימור: משמרים ואנשי תכנון, אנשי ניהול ותיעוד של שימור.

תנאי הקבלה לתכנית

- ◆ תואר ראשון ממוסד מוכר בארץ או בחו"ל במקצועות רלוונטיים (לעיל)
- ◆ ציון סופי של 80 לפחות בלימודי התואר הראשון
- ◆ ראיון אישי
- ◆ ניסיון בשימור יהווה יתרון

הרכב הקורסים

במהלך הלימודים יצבור הסטודנט 32 שש"ס (במסלול א') ו-40 שש"ס (במסלול ב'), לפי הפירוט הבא:

- א. קורסי ליבה – 16 שש"ס, חובה בשנה א'.
- ב. קורסי התמחות – 10 שש"ס, חובה בשנה ב'.
- ג. קורסי בחירה – 6 שש"ס (במסלול א'). 14 שש"ס (במסלול ב'). קורסים אלו יבחרו ממגוון הקורסים המתקיימים על ידי חוגים שונים באוניברסיטה (לאחר ייעוץ ותאום).

ד. התמחות מעשית (סטאז') - הסטאז' יתבצע על ידי הסטודנטים בפרויקט או מעבדת שימור מוכרים תוך כדי הנחיה מקצועית. במסגרת הסטאז' יצבור הסטודנט 500 שעות התנסות מעשית שיהוו תנאי הכרחי לקבלת התואר. הסטודנטים יידרשו להגיש דו"ח מפורט על עבודתם בסטאז'.

מסלול א' (מסלול עם כתיבת עבודת גמר מחקרית – תזה): 32 שש"ס הכוללות כתיבת שתי עבודות סמינריוניות, ועבודת גמר מחקרית (תזה). התזה תהווה 50% מהציון הסופי לתואר. בנוסף ישתתף כל סטודנט במהלך הלימודים בסטאז' שבו יצבור שעות התנסות מעשית שתלווה בהנחיה. הלימודים במסלול זה יימשכו שנתיים עד שלוש שנים.

במהלך השנה הראשונה ללימודים, הסטודנטים נדרשים לגבש ולעצב נושא לעבודת הגמר המחקרית ולקבל את אישור אחד ממורי החוג שיסכים לשמש כמנחה. הצעת המחקר צריכה להיות מוגשת לאישור הוועדה החוגית לתואר שני לאחר אישור המנחה בשנה"ל השנייה לתואר. אישור הצעת המחקר בשנה השנייה ללימודים הוא תנאי הכרחי על מנת להימצא במצב אקדמי תקין. במידה והצעת המחקר לא אושרה עד סוף שנה ב', יימצאו התלמידים במצב אקדמי לא תקין ולא יורשו לבצע רישום להמשך לימודיהם במסלול א'.

הצעת המחקר לעבודת הגמר תכלול את נושא המחקר, מטרת המחקר וחשיבותו, תיאור שיטות המחקר ורשימת מקורות וכן לוח זמנים לביצוע המחקר (לפי המתווה הקיים בחוג). ההצעה תוגש רק לאחר קריאה של המנחה/ים ואישור בטופס ייעודי לוועדה החוגית ללימודי תואר שני. הוועדה רשאית לאשר את ההצעה, לדרוש תיקונים או לדחותה. אם אושרה ההצעה, תועבר הודעה על כך לרשות ללימודים מתקדמים לאישורם הסופי. לאחר בדיקת התקינות האקדמית של התלמידים, ותקינותם של מנחי התזה, יקבלו התלמידים (וכן המנחים, יו"ר הוועדה החוגית לתואר שני ומוזכירות החוג) מכתב אישור הצעת תזה מן הדיקן ללימודים מתקדמים. הכתיבה, ההגשה והשיפוט של עבודת הגמר המחקרית יהיו על פי הנוהל הקיים בתקנון לימודי התואר השני של האוניברסיטה באתר הרשות ללימודים מתקדמים.

מסלול ב' (מסלול ללא תזה): 40 שש"ס הכוללות כתיבת שתי עבודות סמינריוניות, והגשת פרויקט סיום שיהווה 15% מהציון הסופי לתואר. בנוסף ישתתף כל סטודנט במהלך הלימודים בסטאז' שבו יצבור שעות התנסות מעשית שתלווה בהנחיה מקצועית. הלימודים במסלול זה יימשכו שנתיים.

שקלול ציונים

מסלול א'

50%	עבודת גמר מחקרית (תזה)
25%	שיעורים
25%	סמינריונים

מסלול ב'

15%	עבודת גמר
85%	שיעורים וסמינריונים

לימודים לקראת תואר שלישי (Ph.D.)

יו"ר הוועדה החוגית לתואר שלישי: ד"ר ראובן ישורון

תנאי קבלה

רשאים להגיש מועמדותם כתלמידים לתואר דוקטור כל בעלי תואר שני (מ"א) בארכיאולוגיה מאוניברסיטה מוכרת בארץ או בחו"ל, שהשיגו לפחות ציון סופי "טוב" (80) בלימודיהם לתואר שני, וציון "טוב מאוד" (86) בעבודת הגמר המחקרית למ"א.

בשל אופיו הבינתחומי של החוג ובהתאם לנושא המוצע של הדוקטורט, יכולים להתקבל ללימודי תואר שלישי גם תלמידים שיש להם תואר שני בתחומים משקים ומשלימים לארכיאולוגיה ולמדעי הארכיאולוגיה וכן בתחומי מדעי הטבע והמדעים המדויקים. תלמידים אלה יידרשו לשיעורי השלמה בארכיאולוגיה בהתאם להשכלתם האקדמית ולנושא עבודת הדוקטורט, לפי החלטת יו"ר הוועדה החוגית ללימודי התואר השלישי וראש החוג. גם בוגרי חוגים לארכיאולוגיה יכולים להידרש לשיעורי השלמה על פי החלטת המנחה או יו"ר הוועדה החוגית לתואר שלישי. ניתן כיום לכתוב דוקטורט בשתי צורות מקובלות, דוקטורט מוגרפי ודוקטורט מבוסס פירסומים. לפרטים, יש להכנס לאתר הרשות ללימודים מתקדמים.

מבנה הלימודים

משך הלימודים לתואר השלישי הוא ארבע שנים, והוא מחולק לשני שלבים: שלב מחקר א' ושלב מחקר ב'.

שלב מחקר א': משך הלימודים בשלב מחקר א' לא יעלה על שנתיים מתחילת סמסטר הלימודים בו התקבל התלמיד (כולל חופשת הסמסטר/הקיץ). במהלך תקופת לימודים זו, יידרש התלמיד להשלים את הצעת המחקר, לקבל את אישור המנחה להצעה ולהגישה לעיון הוועדה החוגית, וכן לעמוד בדרישות אחרות שהוטלו עליו על ידי הוועדה החוגית.

שלב מחקר ב': משך הלימודים בשלב מחקר ב' יהיה פרק הזמן שבין סיום שלב מחקר א' ועד ארבע שנים מתחילת הסמסטר בו התקבל התלמיד ללימודי תואר שלישי. במהלך תקופת לימודים זו, יידרש התלמיד להשלים את כתיבת עבודת הדוקטורט, לקבל את אישור המנחה (והוועדה המלווה אם מונתה), אישור הוועדה החוגית, וכן להגישה לרשות ללימודים מתקדמים לצורך שיפוט.

בקשת הקבלה שתופנה לוועדה החוגית תכלול את המסמכים הבאים בשני העתקים:

1. קורות חיים בעברית ובאנגלית.
2. העתקים מתעודת "בוגר" ו"מוסמך".
3. גליונות ציונים מאושרים לב"א ומ"א.
4. שתי המלצות מאנשי אקדמיה כאשר אחת מהן ממדריך התיזה למ"א (ההמלצות יישלחו ישירות למזכירות החוג).

5. אישור בכתב על הסכמת מנחה לעבודת הדוקטורט.
6. הצהרת כוונות של המועמד לגבי נושא המחקר המוצע מאושרת על ידי המנחה המיועד.

בשלב א' יכינו התלמידים הצעת מחקר ויגישו אותה בחתימת המנחה לאישור הוועדה החוגית לתואר שלישי. אישור סופי יינתן על ידי הרשות ללימודים מתקדמים. עם קבלת האישור יעברו התלמידים למעמד תלמידי מחקר שלב ב'. המנחה/ים יקבעו/ו לתלמידים את תכניות הלימודים שלהם ואת היקפן. הוועדה החוגית תאשר את התכנית. הוועדה רשאית להטיל על התלמידים חובת בחינה (בכתב או בע"פ) בקורסים שהתלמידים נדרשים להשתתף בהם. בסמינריונים תינדרש רק השתתפות פעילה. תלמידים אשר במסגרת לימודי התואר השני לא למדו שפת מחקר שניה ברמת מתקדמים, חייבים להשלים חובה זו. עם סיום עבודת המחקר, תוגש העבודה מודפסת ובחתימת המנחה/מנחים לוועדה החוגית ללימודי תואר שלישי. הוועדה תדון בעבודה ותחליט אם לאשרה לשיפוט או לדרוש תיקונים. לאחר אישור העבודה לשיפוט תיערך בדיקה כי אכן מולאו כל החובות כנדרש ועל פי התקנון. העבודה תועבר לרשות ללימודים מתקדמים לשיפוט בהתאם לנהלים.

מסלול ישיר לדוקטורט

מועמדים המבקשים להירשם כתלמידים מן המניין למסלול ישיר לדוקטורט חייבים להיות בעלי תואר ראשון ממוסד מוכר להשכלה גבוהה בארץ או בחו"ל, ואשר השיגו בלימודי התואר הראשון, בשני החוגים בהם למדו ציון משוקלל של 90 לפחות. התלמידים נדרשים להשלים קורסים (שבהם ניתן ציון) מתוכנית המ"א של החוג במסלול א' בהיקף של 26 שש"ס. פרטים נוספים ניתן למצוא בתקנון לימודי תואר שני ושלישי בשנתון זה ובאתר האינטרנט של הרשות ללימודים מתקדמים. המועמדים המעוניינים במסלול זה יפנו ליו"ר וועדת הדוקטורט או לראש החוג. יש לעיין בפרק על לימודי תואר שלישי המופיע בחלקו הראשון של השנתון.